

УДК 821.161.2:821.161.1.09(092)](049.32)
DOI 10.31654/2520-6966-2021-17f-102-227-228

О. С. Киченко

доктор філології, професор кафедри російської мови,
зарубіжної літератури і методики навчання
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

**Актуальна і новаторська книга
(Рецензія на книгу Г. В. Самойленка
«Микола Гоголь і Україна: енциклопедія»
Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. В. Гоголя, 2020. 696 с.)**

Нова книга знаного гоголезнавця і мистецтвознавця, визнаного лідера Ніжинської філологічної школи, професора Ніжинського державного університету Г. В. Самойленка стала безперечною знаковою подією не лише останнього року. Книга довгоочікувана і концептуально виважена, змістовно і формально ґрунтовна. У сфері гоголівських досліджень подібні системні підсумкові розвідки – явище рідкісне і непересічне. Учена спільнота України (зокрема, історики літератури, мистецтвознавці й культурологи) перш за все звернула увагу на широкий енциклопедичний контекст видання, його історико-культурний потенціал, широке мистецьке тло, на якому автор інтерпретує творчу спадщину Гоголя. Привертають увагу й засоби інтерпретації: професійні, філологічно точні, послідовно історичні. Вочевидь (гадаю, важко не погодитись, гортаючи сторінки цього видання), давня проблема Гоголевих зв'язків з українською культурою нині набуває нового звучання, широкого мистецтвознавчого обрію.

І саме тому книга Г. В. Самойленка і актуальна, і новаторська. Її зміст – у конкретиці ретельно відібраного матеріалу, енциклопедичній об'єктивності, підкреслено культурологічній настанові. На мій погляд, основна авторська ідея полягає у спробі об'єднання навколо творчої постаті Гоголя українського мистецького контексту (українського театру, кіно, малярства, книгодруку, історії філологічної науки і її сьогодення). Годі і казати, наскільки глибоко бачить автор проблему і наскільки вільно орієнтується у розмаїтті обраної теми.

Подібні видання (спроба авторської енциклопедії) – справа кропітка і непроста. Поодинокі приклади такої праці є результатом багатолітніх «доцентрово» скерованих досліджень, оскільки вирис-

тає книга Г. В. Самойленка з підґрунтя філологічної порівняльної конкретики, із гоголезнавчих історико-літературних і мистецтвознавчих студій. Більше ніж сорокарічний досвід вивчення художньої спадщини Гоголя став основою авторської структури книги, її багатує тематичної бібліографії. Обрана енциклопедична форма – єдино оптимальна й «працює» на широкий читацький загал, знайомить сьогоdnішнього читача із українським світом Гоголя, специфікою гоголівського національного світогляду, інтерпретаціями його національної ідеї. Виявляється, що проблема ця досі «відкрита» й актуальна, а отже подібні спроби енциклопедичного узагальнення – справа вкрай важлива й необхідна.

Загальний погляд на матеріал – це одночасно і його оцінка, і спроба визначення його перспективи, що і доводить енциклопедія «Микола Гоголь і Україна». У контексті різнобічних пошуків Ніжинської філологічної школи (біографія Гоголя, мистецька інтерпретація його творчості, компаративістика, текстологія) прокреслюється пунктир української поетики Гоголя, джерел його глибоко самобутнього творчого національного духу.

Книга вже зацікавила науковців, філологів і культурологів, вчителів і студентів, вона стане у пригоді всім шанувальникам Гоголевого художнього слова, сучасного театру і кіномистецтва. Звертаю окрему увагу на майстерну, професійну поліграфію видання, його багатий і рідкісний ілюстратив. Усе зазначене дає підстави високо оцінити зміст енциклопедії, підтримати добротне науково вартісне видання «Микола Гоголь і Україна: енциклопедія» у номінації «Книга року».

O. S. Kichienko

Doctor of Philology, Professor of the Department of Russian Language, Foreign Literature and Teaching Methods of Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University

Modern and innovative book. (Review of the book by G. V. Samoilenko "Mykola Gogol and Ukraine: an encyclopedia" Nizhyn: NDU Publishing House. MV Gogol, 2020. 696 p.)